

3. ÜNİTE

GÜZEL AHLAK

Kavramlar

Ahlak, sevgi, saygı

Ünitemize Hazırlanalım

1. Büyüklerinize "Güzel ahlaklı insanlarda ne gibi özellikler olur?" sorusunu yönelterek cevaplarını not ediniz.
2. Çok sevdiğiniz üç kişiyi ve onları sevme nedenlerinizi defterinize not ediniz.
3. Büyüklere olan saygınızı nasıl gösterirsiniz? Örnekler veriniz.
4. Evinize en yakın komşunuzu ve onunla ilişkilerinizi yazınız.
5. Arkadaşlarınızla yapmayı sevdiğiniz etkinlikler nelerdir? Not alınız.



1. Din Güzel Ahlaktır

En çok önem verdiğiniz güzel davranışlar nelerdir?

Yüce Allah, insanların hem bu dünyada hem de ahirette mutlu olmalarını ister. Bu sebeple insanların, dinî emirlere uymalarını ve birbirlerine karşı ahlaklı davranışlar sergilemelerini emretmiştir.

Ahlak, insanın güzel, doğru ve iyi davranışlarda bulunması; çirkin, yanlış ve kötü davranışlardan kendi isteği ile uzaklaşmasıdır. Güzel davranışlı ve iyi huylu kimselere “ahlaklı” veya “güzel ahlaklı” denir.

İslam dininde insanların güzel ahlak sahibi olmaları çok önemlidir. Çünkü insanın mutluluğu ve toplumun huzuru buna bağlıdır. Bu huzuru ve mutluluğu sağlamak için Yüce Allah yol gösterici olarak Kur'an-ı Kerim'i ve Hz. Peygamberi göndermiştir. Hz. Peygamber en güzel ahlaka sahiptir ve en güzel örnektir. O; doğruluk, yardımlaşma, sabır, güvenilirlik, kardeşlik, komşuluk, fedakârlık gibi her konuda insanlığa örnektir. Hz. Peygamber “Ben güzel ahlakı tamamlamak için gönderildim.”¹ buyurarak buna vurgu yapmıştır.

NOT EDELİM

“Müminlerin iman yönünden en üstünü, ahlakı en güzel olandır.”

(Ebû Dâvûd, Sünen, 15.)



YORUMLAYALIM

Ne zaman yoksul görsem

Anlarım halinden hemen.

İncitmeden hiç kalbini

Paylaşıyorum eldekini.

Dedikodu yapmam ben

Kimsenin ayıbını söylemem.

Bunu yapanı görürsem

Uyarırım kibarca hemen.

Yaptığım şaka bile olsa

Başvurmam ben yalana.

Dürüst olurum daima

Bilirim, yalan uymaz ahlaka.

Büyükleri say derim,

Küçükleri sev derim.

Ayrılmam ben doğrudan

Ahlak benim can evim.



Şiirde verilen mesajı düşünerek yorumlayınız.

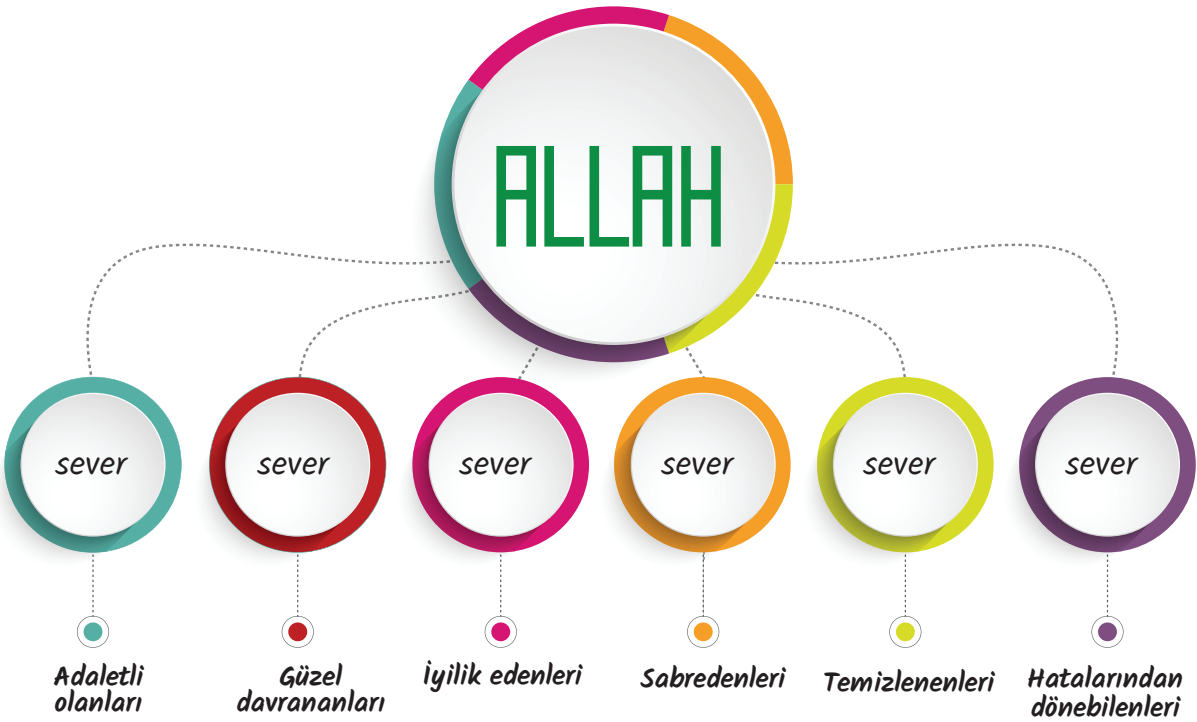
(Bu kitap için yazılmıştır.)

1 İmam Malik, el-Muvattâ, Hüsnü'l-Hulk, 8.

“İman edip güzel işler yapmak”² Kur’an-ı Kerim’de inanan insanların özelliği olarak belirtilmiştir. İslam’a göre iyi bir insan olmak, ahlaki ilkeleri yaşamakla mümkündür. İslam dininin emrettiği ibadetler insan ahlakının güzelleşmesine katkı sağlar. Kur’an-ı Kerim’de “**...Muhakkak ki namaz hayâsızlıktan ve kötülükten alıkoyar...**”³ buyrularak ibadetlerin ahlaka katkısı vurgulanmıştır.

Kur’an-ı Kerim’de ve Hz. Peygamberin sözlerinde insanlara karşı alçak gönüllü, iyi, dürüst, adaletli ve güvenilir olmak gibi güzel davranışlar öğütlenir. Anne ve babaya iyi davranmak, komşu, dost ve akrabalarla iyi geçinmek de İslam’ın önem verdiği diğer bazı ahlaki davranışlardandır. İslam dininin ahlak konusundaki öğütlerini yerine getirmeye özen gösteren kişi güzel ahlaklı olur.

Allah’ın (c.c.) bizden istediği davranışları yapmaya özen göstermeli ve O’nun hoşlanmadığı davranışlardan uzak durmalıyız. Aynı zamanda iyiliği yaymaya çalışmak, kötülükten uzak durmak İslam’ın temel ahlaki ilkeleri arasındadır. Bu ilke gereği çevremizde olup bitenlere duyarsız kalmamalı, güzel davranışları yaymalı, kötü davranışların yayılmasına engel olmalıyız.



² bk. Asr suresi, 3. ayet.

³ Ankebût suresi, 45. ayet.

BOYAYALIM



Aşağıdaki kutulardan, güzel ahlaklı bir insanda olmaması gereken özellikleri bularak siyaha boyayınız.

Kıskançlık

Güvenilirlik

Dürüstlük

Lakap takmak

Alay etmek

Üstünlük taslamak

Rahatsız etmek

Haksızlık yapmak

Sabır

Küçümsemek

Fedakârlık

Selamlaşmak

Adalet

Yalancılık

Paylaşıcılık

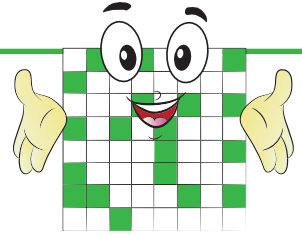
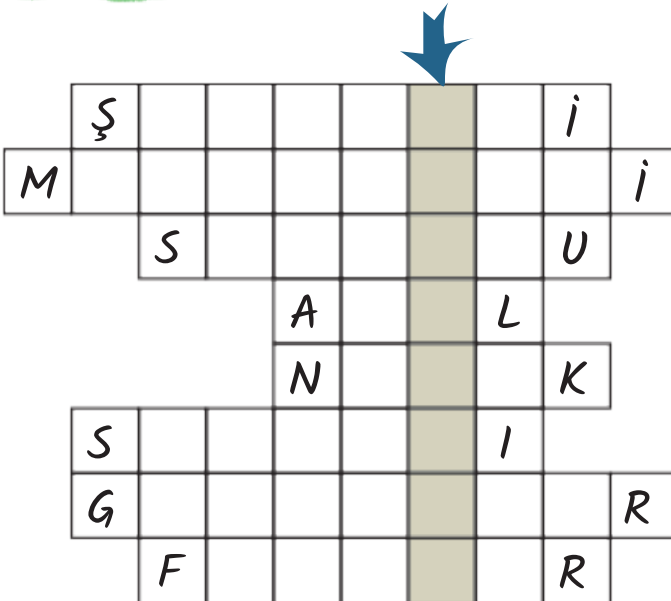
Yardımseverlik

Gülümsemek

Merhamet

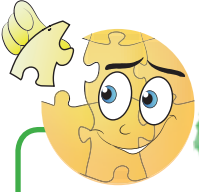
Vatanseverlik

BULALIM



Aşağıda verilen güzel ahlak örneklerini ilk ve son harflerine uygun olan kutulara yazınız. Renkli alanda ortaya çıkan gizli kelimeyi bulunuz.

- MERHAMETLİ
- SORUMLU
- NAZİK
- FEDAKÂR
- ŞEFKATLİ
- GÜVENİLİR
- SABIRLI
- ADİL



TAMAMLAYALIM

Evden okula gelene kadar yapabileceğiniz güzel davranışları kutulara yazarak yolu tamamlayınız.



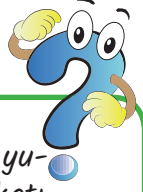
2. İnsani İlişkilerin Temeli: Sevgi ve Saygı

Sizce insanlar birbirleriyle neden kavga ederler?

İnsanların birlikte yaşayabilmeleri için gereken en önemli şey sevgi, saygı ve merhamettir. Sevginin ve merhametin olmadığı yerde insanlar arasında kin ve nefret yaygınlaşır. Bu yüzden sevgi bizler için önemlidir. Yüce Allah bizlere iyilikle, sevgiyle ve birbirimize yardım ederek yaşamamızı öğütlemiştir.⁴

Sevgi; insanı bir şeye veya bir kimseye karşı yakın ilgi ve bağlılık göstermeye yönelten duygudur. Sevgi insanı insan yapan en önemli değerdir. Sevgi sayesinde insanlar birbirlerine şefkat ve merhamet duyar, birbirlerinin iyiliğini ister ve kötülük yapmaktan kaçınırlar. Sevdiğimiz zaman insanlara zarar vermeyi düşünmez, onların ihtiyacı olan konularda yardımcı olmak isteriz. Arkadaşlarımızla iyi geçinir, sevinçlerimizi paylaşılarak çoğaltmaya, üzüntülerimizi ise paylaşılarak azaltmaya çalışırız. Sevginin olmadığı ortamlarda ise kötü davranışlar ortaya çıkar ve toplumun huzuru bozulur.

4 bk. Nahl suresi, 90. ayet.



BİLİYOR MUSUNUZ?

Hz. Peygamber her zaman güler yüzlü, yumuşak huylu ve nazikti. Asla kötü huylu, katı kalpli, bağırp çağırın, çirkin sözlü, kusur bulan ve cimri bir kimse değildi. Hoşlanmadığı şeyleri görmezlikten gelir, kendisinden beklentisi olan kimseleri hayal kırıklığına uğratmaz ve onların isteklerini boşa çıkarmazdı.

(bk. Tirmizî, Şemâil, 160.)

Severek yapılan her şey daha güzeldir. Severek yapılan iş hem zevkle yapılır hem de daha güzel sonuçlar verir. Sevmeden yapılan iş ise insana çok zor gelir. Okula severek giden öğrenci derslerinde daha başarılı olur. İşini severek yapan bir doktor hastalarına gülümser onlara yardımcı olmaktadır mutluluk duyar. Böylece hastalar da kendilerini daha iyi hisseder. İşini severek yapan marangoz bir şeyler üretiyor olmaktan zevk alır. Böylece daha güzel ürünler ortaya çıkarabilir. Kısacası sevgi gibi bir nimet sayesinde yapılan bütün güzel işler insana mutluluk ve huzur verir.

Arkadaşlarımızla ve çevremizdeki insanlarla huzur içinde yaşayabilmemiz için sevginin yanında saygı da gereklidir. **Saygı**; bir kimseye, bir şeye karşı dikkatli, özenli, ölçülü davranma, başkalarını rahatsız etmekten çekinme duygusudur. Birbirine saygı duymayan insanların bir arada yaşaması çok zordur. Çünkü bu kişiler karşılındakileri sürekli kendi bakış açlarına ve zevklerine göre değerlendirirler. Oysaki kişilerin duygu, düşünce ve zevkleri farklıdır ve bu durum gayet doğaldır. Farklı düşünce ve davranışlar başkalarına zarar vermediği sürece zenginliktir. Herkes aynı oyunu sevmek veya aynı rengi beğenmek zorunda değildir. Bu nedenle sadece bizim tercihlerimizin ve beğendiklerimizin en güzel olduğunu düşünmemeliyiz. Farklılıkların aramızda huzursuzluk oluşturmamasına ve bu yüzden aramızdaki sevginin azalmasına izin vermemeliyiz.



BİLGİ KUTUSU

Çevremizdeki kişilerle aramızdaki sevgi ve saygıyı arttıracak bazı davranışlar:

Selamlaşmak

Paylaşmak

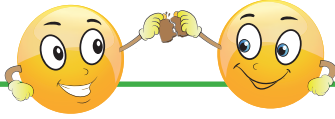
Gülümsemek

Hediyeleşmek

Yardımlaşmak

Ziyaretleşmek

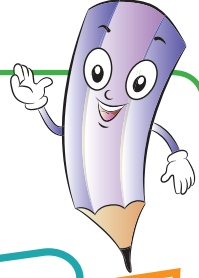
PAYLAŞALIM



Sevgi ve saygının olmadığı bir dünya düşününüz! Böyle bir dünyanın nasıl olacağı hakkındaki düşüncelerinizi sunum olarak hazırlayınız ve arkadaşlarınızla paylaşınız.

YAZALIM

Aşağıda gündelik hayatımızda bulunduğumuz bazı mekanlar verilmiştir. Bu mekanlarda saygımızı gösterecek ne tür davranışlar sergileriz? Yazınız.



Sınıfta

Kantinde

Bahçede

Parkta

Camide

Misafirlikte



BOYAYALIM

Aşağıdaki kutularda insanlara sevginizi ve saygınızı gösterebileceğiniz bazı davranışlar bulunmaktadır. Bu davranışların her birini bir hafta içerisinde yerine getiriniz. Yerine getirdiğiniz davranışların altındaki yuvarlakları boyayınız.

10 kişiye
gülümse

O

En az 5 kişiye
selam ver

O

Farklı bir dilde
"teşekkür ederim"
demeyi öğren

O

Birine güzel
sözler söyle

O

Birine gününün
nasıl geçtiğini
sor

O

Biriyle tokalaş

O

Anne Babayla İlişkiler

İnsan bakıma muhtaç olarak doğar. Anne, baba ya da büyüklerinin desteği ile hayata tutunur. Yeme, içme, giyinme, barınma gibi temel ihtiyaçları aile büyükleri tarafından karşılanır.

Anne ve babalar, çocukları için her türlü fedakârlığı yapar. Çocuklarıyla ilgilenir, sorunlarını çözmede onlara yardımcı olurlar. Sevgi ve merhametle çocuklarını büyütür, çocuklarına maddi ve manevi her türlü konuda destek verirler. Tüm bu fedakârlıkları da karşılıksız olarak yaparlar.

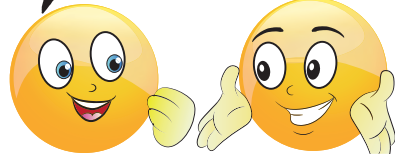
İslam dini anne baba hakkına büyük önem verir. Yüce Allah **“Rabbin, kendisinden başkasına asla ibadet etmemenizi, anaya babaya iyi davranmanızı kesin olarak emretti...”**⁵ buyurarak anne baba hakkının önemini vurgulamıştır.

Aile içinde çocukların anne babalarına karşı bazı sorumlulukları vardır. Çocuğun en temel görevi, onu fedakârlıklarla büyüten anne ve babasına ve aile büyüklerine iyi davranmaktır. Onların dine uygun olan isteklerini yerine getirmektir. Kur'an-ı Kerim'de **“Biz insana anne babasına iyi davranmayı emrettik...”**⁶ buyrulurken anne ve babaya iyi davranılması istenmektedir. Anne ve babanın rızasını alarak hareket etmek, onların hoşnutluğunu kazanmak gerekir. Bu konuda Hz. Peygamber, **“Rabbin hoşnutluğu anne babanın hoşnutluğuna bağlıdır...”**⁷ buyurarak anne babanın rızasını almanın önemine dikkat çekmiştir.

Anne babamız ve aile büyüklerimize karşı saygılı davranmamız önemlidir. Aile büyüklerinin, dine uygun olarak verdikleri görevi yerine getirmek, uyuyan ya da çalışan biri varsa sessiz olmak, misafir gelince ilgilenmek, büyüklerin ellerini öpmek ve daha birçok davranış aile içindeki saygının göstergesidir.

İnsanların zor zamanlarında yardım isteyeceği ilk kişiler aile bireyleridir. Çocukların anne, baba ve aile büyüklerine yardım etmesi onlara olan saygılarının da bir göstergesidir. Aile büyükleri, yapabilecekleri işler konusunda çocuklarından

KONUŞALIM



“Rabbin, kendisinden başkasına asla ibadet etmemenizi, anaya babaya iyi davranmanızı kesin olarak emretti. Eğer onlardan biri, ya da her ikisi senin yanında ihtiyarlık çağına ulaşırsa, sakın onlara ‘Öf!’ bile deme, onları azarlama, onlara tatlı ve güzel söz söyle.”

(İsrâ suresi, 23. ayet.)

“Rabbin hoşnutluğu anne babanın hoşnutluğuna bağlıdır. Rabbin öfkesi ise, anne babanın öfkesine bağlıdır.”

(Tirmizî, Birr, 3.)

Yukarıdaki ayet ve hadise göre anne ve babamıza nasıl davranmamız gerekiyor? Düşüncelerinizi arkadaşlarınızla konuşunuz.

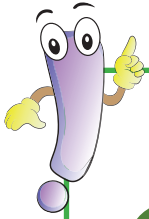
5 İsrâ suresi, 23. ayet.

6 Ahkâf suresi, 15. ayet.

7 Tirmizî, Birr, 3.

yardım isteyebilir. Çocuklar da ev ödevlerini yaparken, bir konuyu araştırırken büyüklerinden destek isteyebilir. Bu ve benzeri durumlarda aile içindeki yardımlaşma ve dayanışma aile bağlarının güçlenmesine katkı sağlar.

Aile içindeki her birey üzerine düşen görevi yerine getirdiği zaman birçok sorun çözülür. Bu nedenle ailemiz içindeki birlik ve beraberliğe önem vermeliyiz. Sorunlarımızı birlikte çözmeli, birbirimize destek olmalıyız. İnsanlara sevgi ve saygıyla davranarak hem kendi mutluluğumuza hem de çevremizdeki kişilerin mutluluklarına katkı sağlamalıyız.



DİKKAT EDELİM

Anne babamıza ve aile büyüklerimize karşı görevlerimiz:

1

Dine uygun olan isteklerini yerine getirmek

4

Sıkıntıya düştüklerinde yardım etmek

2

Daima güler yüz ve yumuşaklık göstermek

5

Ölmüşlerimizi hayırla anmak

3

Saygıda kusur etmemek

6

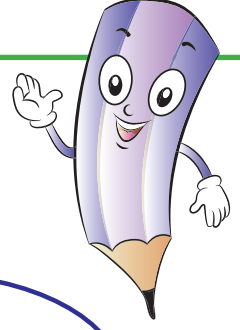
Onlara dua etmek



Çocukların anne ve babalarıyla etkili bir iletişim kurabilmeleri için birlikte vakit geçirmeleri önemlidir.

YAZALIM

Aşağıda anne babamızın bizden isteklerine bazı örnekler verilmiştir. Bu isteklerin sebepleri neler olabilir? Düşüncelerinizi boş bırakılan yerlere yazınız.



1

Sofra hazırlanırken yardımcı olmamı ister.

ÇÜNKÜ

2

Misafirlerimizle ilgilenmemi ister.

ÇÜNKÜ

3

Bilgisayar başında fazla vakit geçirmemi istemez.

ÇÜNKÜ

ÇİZELİM



Ailenizle ilgili bir resim çiziniz.



OKUYALIM

BABA İLE OĞLU

Yaşlı baba ile onu ziyarete gelen orta yaşlardaki oğlu birlikte salonda oturuyorlardı. Sıradan şeylerden sohbet ettikten sonra oğlu gitmek için hazırlanmaya başlamıştı. O anda bulundukları odanın penceresinin kenarına minik serçeler kondu. Baba serçelere bir süre baktıktan sonra oğluna sordu:

“Bu ne oğlum?”

Oğlu soruyu biraz garip bulsa da babasına cevap verdi:

“O bir serçe baba.”

Baba bu kez diğer serçeyi gösterdi ve tekrar sordu:

“O nedir?”

Oğlu iyice şaşırarak onun da bir serçe olduğunu söyledi. Kuşlar hâlâ pencerenin kenarında duruyor, etrafa civıltılar saçıyorlardı.

Baba üçüncü defa oğluna serçelerden diğerini göstererek sordu:

“Bu ne?”

Oğlu babasının aynı soruyu tekrar tekrar sormasına sinirlenmiş gibiydi.

“O da bir serçe baba, kaç kez sordun. Beni duymuyor musun?”

Baba tekrar sorunca oğlu yüksek sesle babasına neden böyle yaptığını sordu.

Babası gülümseyerek oğluna döndü ve ona çok küçükken yaşadıkları bir anıyı anlatmaya başladı. Baba, oğlunun o yaşlarını düşünürken sevgiyle gülümsüyordu. Şöyle anlattı:

Bir gün seni evimizin yanındaki parka oynaman için götürmüştüm. Sen parkta oynarken ben seni oturduğum banktan seyreliyordum. Birden koşarak yanıma geldin ve parkın kenarındaki çimlere konmuş olan serçeyi göstererek “Baba bu ne?” diye sordun. Sana onun bir kuş olduğunu adının da serçe olduğunu söylediğim halde sorunu defalarca tekrarladin. Her soruşunda sana yeni bir şey öğretmenin sevinci ve sabırla cevapladım. Sonra koşarak parka geri döndün ve oynamaya devam ettin.

(Diyanet Aylık Aile Dergisi, “Kıssadan Hisse”, s. 52. (Bu kitap için uyarlanmıştır.))



Kardeşlerle İlişkiler

Aile içinde kardeşler arasında güçlü bir bağ vardır. Kardeş, insanın ilk arkadaşısıdır. Kardeşler birbiriyle aynı aile ortamını paylaşır ve birlikte büyürler. Aynı ortamda yetişmiş olan kardeşlerin birçok ortak anısı vardır. Bu nedenle sevinç ve üzüntülerini birbirleri ile paylaşmak isterler. Zor zamanlarında birbirlerine destek olurlar. Bu durum kardeşler arasındaki sevgi bağını kuvvetlendirir.

Kardeşler benzer ortamlarda yetişmelerine rağmen farklı özelliklere sahip olabilirler. İlgi alanları ve yetenekleri değişebilir. Bu tür durumlar kardeşlerin birbirine güzel şeyler öğretmesini sağlar. Böylece kardeşler arasındaki farklılıklar, aralarındaki bağı güçlendiren bir zenginlik haline gelir.

Kardeşler arasındaki ilişkide büyüklerin küçüklere örnek olması, onlara sevgiyle yaklaşması gerekir. Böyle olursa küçükler de büyüklerine karşı saygılı olur ve onların öğütlerini dinlerler. Bu şekilde davranmaları kardeşlerin iyi geçinmelerini sağlar. Hz. Peygamber, *"Küçüğümüze merhamet etmeyen, büyüğümüze saygı göstermeyen bizden değildir."*⁸ buyurarak büyüklerin küçüklere, küçüklerin de büyüklere karşı görevlerini belirtmiştir.

Benzer ve farklı yönlerimizle kardeşlerimizle dayanışma içinde olmamız önemlidir. Ödevlerimizi yaparken, bir konuda karar verirken, sofrayı toplarken ve daha birçok konuda birbirimize yardım etmemiz gerekir. Bu şekilde davranmak hem bizi hem de ailemizi mutlu eder.

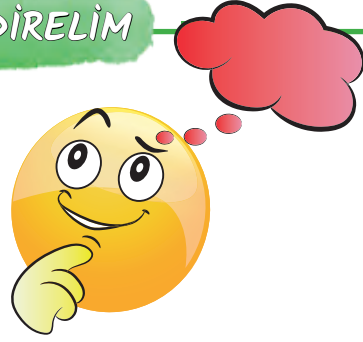


Kardeşler birbirlerinin desteğine her zaman ihtiyaç duyarlar.

8 Tirmizî, Birr, 15; Ebû Dâvûd, Edeb, 58.

DEĞERLENDİRELİM

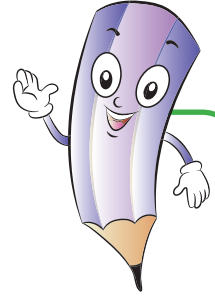
Aşağıda kardeşlerin birbirine karşı görevlerinden biri şifreli olarak verilmiştir. Bu görevin ne olduğunu bulunuz ve bu görevi yerine getirip getirmediğinizi değerlendiriniz.



1	2	3	4	5	6	7	5	3	8	9	8	10	7	5
K			D		Ş	L			İ	M		Z		
11	5	12	8	13	14									
S				N	Ç									
12	5													
V														
15	10	15	13	16	15	7	5	3	8	9	8	10	8	
Ü	Z			T			E							
17	2	18	7	2	6	19	3	19	10					
P		Y		A		I	R							

YAZALIM

“Kardeşlik” konulu bir akrostiş şiir yazınız.



K

A

R

D

E

Ş

L

İ

K

Akrabalarla İlişkiler

Anne babamız ve kardeşlerimiz bizim çekirdek ailemizdir. Bunun yanında bir de geniş ailemiz vardır. Dede, nine, teyze, amca, dayı, hala ve onların çocukları bizim geniş ailemizi oluşturur. Bu kişiler aynı zamanda bizim akrabalarımızdır ve çekirdek ailemizden sonra bize en yakın olan kişilerdir.

Akrabalarımızla ilişkilerimiz önemlidir. Çünkü ailemizin bir parçası da akrabalarımızdır. Akrabalar zor zamanlarında birbirlerinin yardımına ilk koşan kişilerdir. İnsanlar üzüntülerini ilk olarak akrabalarıyla paylaşırlar, sorunlarını birlikte çözer ve birbirlerine destek olurlar. Düğünlerde, bayramlarda, hastalıklarda ve özel günlerde yanımızda olmasını istediğimiz ilk kişiler akrabalarımızdır.

İslam dini akrabalar arasındaki ilişkilerin güzel olmasını önemsemiştir. Kur'an-ı Kerim'in birçok yerinde akrabalara iyilik yapmak, yardım etmek ve onlarla sık sık görüşmek öğütlenmiştir.⁹ Hz. Peygamber, "Akrabalar arası bağların koparılmaması, aile içinde sevgi, malda bolluk ve ömrün uzamasına (bereketlenmesine) sebeptir."¹⁰ buyurmuştur.

Hz. Peygamberin bu sözü bize akrabalarımızla ilişkimizin ailede sevgi ve bereket için ne kadar önemli olduğunu gösterir. Hz. Peygambere, cennete girmeyi sağlayacak ibadetler sorulduğunda bu ibadetlerden birinin de akrabalarla ilişkileri koparmamak olduğunu söylemiştir.¹¹

Hz. Peygamber akrabalarını hiç ihmal etmemiş ve onları her fırsatta ziyaret etmiştir. O, teyzenin anne gibi¹², amcanın ise baba gibi¹³ olduğunu söylemiştir. Hz. Peygamber akrabalarının zor durumlarında onlara yardım etmiş, elindekini onlarla paylaşmıştır. Bizlere de akrabalarımıza karşılıksız bir şekilde yardımda bulunmayı, onlardan kötülük görsek bile affedip onlara iyilik yapmayı öğütlemiştir.¹⁴



BİLGİ KUTUSU

Akrabalık ilişkileri şunları gerektirir:

- Gerektiğinde maddi yardımda bulunmak
- Önemli kararlarda birbirine danışmak
- Hataları ve kusurları bağışlamak
- Kırgın ve dargın olanları barıştırmak
- Ziyarette bulunmak
- Sevinç ve üzüntüleri paylaşmak

9 bk. Nahl suresi, 90. ayet; Bakara suresi, 27. ayet.

10 Tirmizî, Birr, 49.

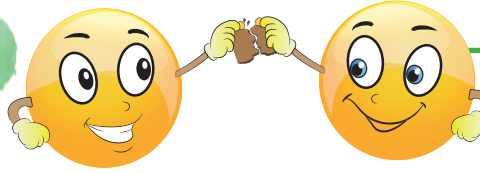
11 bk. Müslim, İman, 12.

12 bk. Buhârî, Sulh, 6.

13 bk. Tirmizî, Menakıb, 28.

14 bk. Buhârî, Edeb, 15.

PAYLAŞALIM



- Ailenizle görüşerek ziyaret etme imkânınız olan bir akrabanızı belirleyiniz.
- Ziyaret edeceğiniz akrabanızı arayarak ziyaret için müsait olacakları bir zaman belirleyiniz.
- Eğer imkânınız varsa ziyarete gitmeden önce küçük bir hediye alabilirsiniz.
- Ziyaretinizi güler yüzlü bir şekilde onlara sevginizi ve saygınızı göstererek gerçekleştiriniz.
- Yaptığınız ziyaretle ilgili duygularınızı ve düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

Komşularla İlişkiler

İnsanlar için yalnız yaşamak zordur. Bu yüzden köy, şehir gibi yerlerde birbirine yakın evlerde yaşamayı tercih ederler. Birbirine yakın yaşayan bu insanlara komşu denir.

NOT EDELİM



“Allah katında komşuların en hayırlısı, komşusuna karşı en güzel davranandır.”

(Tirmizî, Birr, 28.)

Komşularımız bize en yakın kişiler arasındadır. Onlarla gün içinde çokça karşılaşırız. Hatta apartmanlarda yaşayan insanlar, birbirine çok daha yakın mesafelerde yaşarlar. Bazı durumlarda akrabalarımızdan da önce sıkıntılarımızı paylaştığımız kişiler komşularımızdır. Çünkü akrabalarımızla bazen uzak mesafelerde olabiliriz ama komşularımız evimize en yakın olan kişilerdir.

Evimizde karşılaştığımız acil bir olayda ilk olarak komşumuzun kapısını çalar, ondan yardım isteriz. Bu yüzden komşularımız bizim için önemlidir. Hz. Peygamber iyi bir komşuyu mutluluk kaynağı olarak görmüştür.¹⁵ Komşuların birbirleriyle iyi geçinmesini çok önemsemiş ve hediyeleşip¹⁶ ikramlarda¹⁷ bulunulmasını tavsiye etmiştir.

YORUMLAYALIM



“Ey Ebu Zer! Çorba pişirdiğinde suyunu çok koy ve komşularını gözet.”

(Müslim, Birr, 142.)



Yukarıdaki hadisi komşuların birbirlerine karşı sorumlulukları açısından yorumlayınız.

15 bk. İbn Hanbel, III, 408.

16 bk. Buhârî, Edeb, 82.

17 bk. Buhârî, Edeb, 31.

H. Peygamber, "... Allah'a ve ahiret gününe iman eden komşusuna eziyet etmesin..."¹⁸ buyurmuş ve komşulara iyi davranmanın ne kadar önemli olduğunu vurgulamıştır. Komşu tarafından yapılan ikramın küçümsememesi gerektiğine dikkat çekmiş ve şöyle buyurmuştur: "Ey mümin hanımlar! Sizden biri (pişirilirken) yanmış koyun paçası dahi olsa komşusu tarafından kendisine ikram edilen şeyi küçümsemesin."¹⁹

BİLİYOR MUSUNUZ?

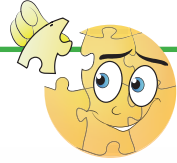


H. Peygamber "Ey Allah'ın Resulü! İki komşum var, ikramda bulunurken hangisinden başlayayım?" diye soran H. Aişe'ye (r.a.), "Kapısı (sana) en yakın olandan." cevabını vermiştir.

(Buhârî, Hibe, 16.)

Komşularımıza kötülük yapmaktan kaçınılmalı ve onların haklarını ihlal etmemeliyiz. Gösteriş yapmamalı ve onları küçümsememeliyiz. Komşularımıza birbirlerinin kötü özelliklerinden bahsetmekten kaçınılmalıyız. Onların özel hayatlarıyla ilgili bilgileri başkalarıyla paylaşmamalıyız. Onları rahatsız etmemeye ve zarar vermemeye özen göstermeliyiz. Komşularımıza zor durumlarında yardımcı olmalı, bizde olanı onlarla paylaşmalıyız. Hastalandıklarında ziyaretlerine gitmeli, onlara destek olmalıyız. Selam vermeli ve güler yüzle iletişim kurarak aramızdaki sevgiyi artırmalıyız. Bize nasıl davranılmasını istiyorsak biz de komşularımıza öyle davranmalıyız.

TAMAMLAYALIM



Ev ziyaretlerinde dikkat etmemiz gerekenler nelerdir? Tamamlayınız.

- Evine ziyarete gidilecek olan kişiye daha önceden haber verilmelidir.
- Kapı aralıklı olarak 3 kez çalınmalı, açılmadığında ise ısrarcı olunmamalıdır.



18 Buhârî, Rikak, 23.

19 Buhârî, Edeb, 30.

Arkadaşlarla İlişkiler

İnsanlar çevrelerinde vakit geçirebilecekleri ve konuşabilecekleri birilerine ihtiyaç duyarlar. Tek başına bir hayat sürmek hayatımızı zorlaştırır ve mutsuz olmamıza sebep olur. Birileriyle arkadaşlık yapmak ise yaptığımız etkinliklerden, oyunlardan zevk almamızı sağlar. Üzüntümüzü, sırrımızı, sevincimizi paylaşabileceğimiz birilerinin var olduğunu bilmek bizlere güven verir.

Arkadaşlarımızla oyun oynarken veya sohbet ederken mutlu olmamızın sebebi, onlara duyduğumuz sevgidir. Çünkü arkadaşlıklar sevgi üzerine kurulur. Hz. Peygamber sevginin arkadaşlıklarımız üzerindeki önemini şu sözü ile bildirmiştir: *"Kişi sevdiği ile beraberdir."*²⁰

Birbirini sevmeyen insanların arkadaşlıkları gerçek bir arkadaşlık değildir ve uzun süre devam etmez. Çünkü sevgi insanları birbirine bağlayan bir bağıdır. Sevgi ile bağlandığımız arkadaşlarımızı, sık sık görmek ve konuşmak isteriz.

Arkadaşların birbirinden etkilenmesi kaçınılmazdır. Birbirini seven ve birlikte vakit geçiren insanlar zamanla benzer şekilde davranmaya başlarlar. Hatta sevdiğimiz bir kişiye benzemeyi istemek de ona olan sevgimizin bir göstergesidir. Bu yüzden sevdiğimiz ve arkadaşlık yaptığımız kişileri doğru seçmemiz önemlidir.

BİLİYOR MUSUNUZ?



Hız. Peygamber'in zamanında yaşamış, Müslüman olarak onu görmüş ve sohbetinde bulunmuş kişilere sahabe denir. Bu kelime, "dost, arkadaş ve sohbet edilen" anlamlarına gelir.



Arkadaşlıkların uzun yıllar devam edebilmesi için kişilerin birbirleriyle iyi geçinmeleri önemlidir.

Hepimiz zaman zaman hatalar yapabilir, arkadaşlarımızı kırabilir veya arkadaşlarımıza kırılabiliriz. Ancak böyle durumlarda bizim de hata yapabileceğimizi unutmamalıyız. Hataları affetmeli ve bilmeyerek de olsa kırdığımız bir arkadaşımız varsa özür dilemeliyiz. Etrafımızda birbirine kırılmış arkadaşlarımız varsa onları da görmezlikten gelmemeliyiz. İslam dini insanların arasını düzeltmeyi sadakadan bile daha değerli görmüştür.²¹ Yüce Allah bu konuda bizlere şöyle buyurmuştur: **“Müminler ancak kardeşlerdir. Öyleyse kardeşlerinizin arasını düzeltin...”**²² Bu nedenle bizler de birbirimizi affedebilmeli, küs olan arkadaşlarımızı barıştırmalı, onların da arkadaşlıklarını devam ettirmelerine yardımcı olmalıyız.

Birbirimize selam vererek, tebessüm ederek, dostumuzun ve arkadaşımızın hâlini hatırlararak aramızdaki sevgiyi artırmış oluruz. Hz. Peygamber *“...Yaptığınız takdirde birbirinizi seveceğiniz bir şey söyleyeyim mi? Aranızda selamı yayınız.”*²³ buyurarak tavsiyede bulunmuştur.

Allah (c.c.) birbirimize haksızlık yapmadan, kötü bir söz söylemeden, dostça ve kardeşçe yaşamamızı istemiştir. Hz. Muhammed (s.a.v.) *“Birbirinizi çekememezlik gibi kötü huylara kapılmayınız. Öfke ve hıncınızı birbirinizden çıkarmaya kalkmayınız. Birbirinizin ayıplarını araştırmayınız. Başkalarının konuştuklarına kulak kesilmeyiniz... Ey Allah'ın kulları! Kardeş olunuz!”*²⁴ buyurmuş ve kardeşliğimizi bozacak şeylere karşı bizi uyarmıştır.

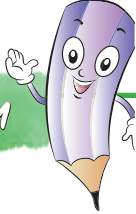


NOT EDELİM

“Bir Müslümanın din kardeşine üç günden fazla küs durması ve karşılaştıklarında birbirlerinden yüz çevirmeleri helal olmaz. Bunların en hayırlısı, önce selam verendir.”

(Buhârî, İstî'zân, 9.)

YAZALIM



Arkadaşların birbirleriyle olan ilişkilerinde olması ve olmaması gereken davranışları düşünerek ilgili alanlara yazınız.

OLMALI

Güvenilir olmak

.....

.....

.....

OLMAMALI

Yalan

.....

.....

.....

21 bk. Ebû Dâvûd, Edeb, 50; Tirmizî, Sıfatü'l-kıyâme, 56.

22 Hucurât suresi, 10. ayet.

23 Müslim, İman, 94.

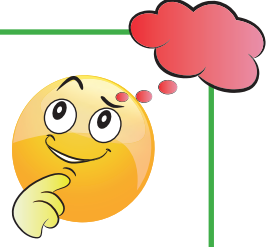
24 Müslim, Birr, 28.

YORUMLAYALIM

"İyi arkadaşla kötü arkadaş, misk (güzel koku) taşıyan kimse ile körük üfüren (ateşi canlandırmak için üfleyen) kimse gibidir. Misk taşıyan ya sana onu ikram eder yahut sen ondan (miski) satın alırsın ya da ondan güzel bir koku duyarsın. Körük üfüren kimse ise ya elbiseni yakar ya da ondan kötü bir koku duyarsın!"

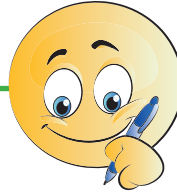
(Müslim, Birr, 146.)

Yukarıdaki hadiste geçen iyi ve kötü arkadaş benzetmesini yorumlayınız.



Öğretmenlerle ilişkiler

Yüce Allah bizleri akıl sahibi varlıklar olarak yaratmıştır. Aklimız ve duyu organlarımız sayesinde bilgi edinir ve bu bilgilerle insanlar için faydalı bireyler olmak için çalışırız. Bilgi çok önemli bir güçtür ve gelişmek için de gereklidir. Bu yüzden hayatımız için faydalı olabilecek bilgilere sahip olmak bizim öncelikli amaçlarımız arasındadır.



NOT EDELİM

"Sadakanın en faziletlisi, Müslümanın bir bilgi öğrenmesi, sonra da o bilgiyi Müslüman kardeşine öğretmesidir."

(İbn Mâce, Sünnet, 20.)

İlim öğrenen ve öğrendiklerini uygulayan kişiler toplumda ve Allah (c.c.) katında daha değerli olurlar. Bu yüzden ilim sahibi olmak için çeşitli kitaplar okur, okullara gider ve eğitimler alırız. İlim öğrenme yolunda bizlere rehberlik eden kişiler ise öğretmenlerimizdir. Onlardan öğrendiğimiz bilgilerle daha iyi insanlar olmak için çaba gösterir ve insanlık için faydalı şeyler üretebiliriz.

İslam dini öğrenmeye ve öğretmeye çok önem vermiştir. Yüce Allah ayetlerinde bilmenin ve düşünmenin önemini çokça vurgulamıştır. Hz. Peygamber de öğrenmek ve öğretmeyi en kıymetli şeyler olarak görmüş, kendisinin de bir öğretmen olduğunu söyleyerek şöyle buyurmuştur: "Şüphesiz ki, ben de sadece bir öğretici olarak gönderildim."²⁵

Hz. Peygamber "İlim ancak öğrenmekle elde edilir."²⁶ buyurmuştur. Bize bilgiyi öğretecek olanlar öğretmenlerimizdir. Bilginin öneminin farkında olmalıyız. Bize bilgiyi veren öğretmenlerimize büyük bir saygıyla yaklaşmalı, onların değerini bilmeliyiz. Öğretmenlerimizin geleceğimiz için ne kadar önemli olduğunu unutmamalı ve onları üzecek davranışlardan kaçınmalıyız.

²⁵ Dârimî, Mukaddime, 32.

²⁶ Buhârî, İlim, 10.

YORUMLAYALIM

“Kim ilim için yola çıkarsa Allah ona cennete giden yolu kolaylaştırır. Melekler, hoşnutluklarından dolayı ilim talebesine kanatlarını serer. Sudaki balıklara varıncaya kadar yer ve gök ehli âlim kişinin bağışlanması için Allah’a (c.c.) yakarır. Âlimin, âbide (ibadet edene) üstünlüğü, (parlaklık, görünürlük ve güzellik bakımından) ayın diğer yıldızlara olan üstünlüğü gibidir. Kuşkusuz âlimler peygamberlerin vârisleridir. Peygamberler miras olarak ne altın ne de gümüş bırakmışlardır; onların bıraktıkları yegâne miras ilimdir. Dolayısıyla kim onu alırsa büyük bir pay almış olur.”

(Tirmizî, ilim, 19.)

Hiz. Peygamberin bu sözünü bilgiye ve onu öğretene olan saygı açısından yorumlayınız.



TAMAMLAYALIM

Aşağıda anlatılan olayı tamamlayınız.

Belediye otobüsü okul önündeki durakta durdu ve kalabalık bir öğrenci grubu gürültülü bir şekilde otobüse bindi. Bütün yolcuların bakışları öğrencilere yönelmişti. Öğrenciler şakalaşarak, kahkahalar atarak, itişe kakışa boş olan koltuklara oturdular. Otobüs henüz kalkmamıştı ki bir öğretmen de son anda yetişti. Otobüste oturacak yer kalmamıştı. Öğrenciler hâlâ gürültü yapıyor ve yüksek sesle konuşmaya devam ediyorlardı. Otobüse binen öğretmen, öğrencilerin sınıf öğretmeniydi...

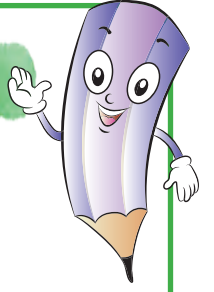
.....

.....



Hiz. Muhammed (s.a.v.) alimleri, bilgileri ile dünyayı aydınlatan yıldızlara benzetmiştir.
(bk. Ahmed b. Hanbel, Müsned, III, 156.)

YAZALIM



Ailenize, akrabalarınıza, arkadaşlarınıza, öğretmenlerinize, komşularınıza, hayvanlara ve doğaya olan sevginizi nasıl gösterirsiniz? Aşağıdaki ilgili baloncuklara yazınız.

Aileme...

Arkadaşlarıma...

Komşularıma...

Akrabalarıma...

Öğretmenlerime...

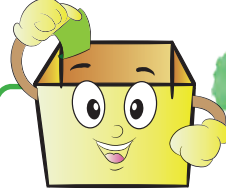
Doğaya...

Hayvanlara...

3. Bir Sure Tanıyorum: Fâtiha Suresi ve Anlamı

"el-Fâtiha" sözünü duyunca ne yaparsınız?

Fâtiha suresi Mekke'de indirilmiştir ve 7 ayetten oluşmaktadır. Kur'an-ı Kerim'in en başında yer alan suredir. Bu surede Yüce Allah'a hamd edilmesinden, Allah'ın (c.c.) tek olduğundan, sadece Allah'a (c.c.) ibadet edileceğinden ve sadece O'ndan yardım istenileceğinden bahsedilir. Surenin sonunda yanlış yolda olmaktan korunmak ve doğru yolda olmak için dua edilir. Surede Yüce Allah'tan nelerin isteneceği, ayrıca istemenin en güzel şekli de öğretilmektedir. Buna göre istemenin şartları; önce ne istediğini bilmek sonra ona gerçekten ihtiyacı olduğunu belirtmek daha sonra da onu elde etmek için yapılması gerekeni yapmaktır. Böylece gerçek dua, nimeti sadece istemek değil o nimete ulaşmanın doğru yoluna girmek ve o yolda sabırla ilerlemektir.



BİLGİ KUTUSU

Hamd, övgü anlamına gelir. Allah'ı (c.c.) övme ve yüceltme anlamında kullanılır.

Fâtiha, açmak, açıklığa kavuşmak anlamına gelir.

BİLİYOR MUSUNUZ?

Fâtiha suresi namazın her rekâtında okunduğu için 5 vakit namaz kılan kişi Fâtiha suresini günde 40 kez okumuş olur.



FÂTİHA SURESİ

أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ
 بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ١
 الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ٢
 مَالِكِ يَوْمِ
 الدِّينِ ٣
 إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ ٤
 اهْدِنَا الصِّرَاطَ
 الْمُسْتَقِيمَ ٥
 صِرَاطَ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ ٦
 غَيْرِ الْمَغْضُوبِ
 عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ ٧

Okunuşu

1. Bismillâhirrahmânirrahîm
 2. Elhamdü lillâhi rabbi'l âlemin,
 3. errahmânir-rahîm,
 4. mâliki yevmiddîn,
 5. iyyâke na'büdü ve iyyâke nestaîn,
 6. ihdinas-sırâtal müstakîm,
 7. sırâtallezîne en'amte aleyhim,
- ğayril mağdûbi aleyhim veleddâllîn.

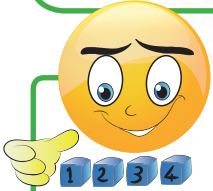
Anlamı

1. Rahman ve Rahîm olan Allah'ın adıyla
2. Hamd (övme ve övülme) âlemlerin Rabb'i olan Allah'adır.
3. O, Rahman ve Rahîmdir.
4. Hesap gününün sahibidir.
5. Rabb'imiz! Yalnızca sana kulluk eder ve yalnızca senden yardım dileriz.
6. Bizleri doğru yola ilet.
7. Kendilerine nimet verdiklerinin yoluna, gazaba uğramışların ve sapmışların yoluna değil.



BİLİYOR MUSUNUZ?

Fâtiha suresi namazın her rekâtında okunan bir suredir. Kültürümüzde her duanın sonunda, Kur'an-ı Kerim okunduktan sonra, kabir ziyaretlerinde, cenazelerde, yatmadan önce, zor ve sıkıntılı anlarda okunan bir suredir. Bununla birlikte her zaman ve her durumda Fâtiha suresi okunarak dua edilebilir.



SIRALAYALIM

Karışık şekilde verilen Fâtiha suresinin okunuşunu numaralandırarak doğru bir şekilde sıralayınız.

mâliki yevmiddîn

Rabbil âlemin

iyyâke na'büdü

Âmin

ğayril mağdûbi aleyhim

Bismillâhirrahmânirrahîm

ihdinas-sırâtal müstakîm

sırâtallezîne

errahmânir-rahîm

Elhamdü lillâhi

en'amte aleyhim

veleddâllîn

ve iyyâke nestaîn

ÜNİTEMİZİ DEĞERLENDİRELİM**A. Aşağıdaki açık uçlu soruları cevaplayınız.**

1. Güzel ahlaka örnek olarak beş davranış yazınız.

.....

.....

2. Sınıf ortamında birbirinize saygınızı gösteren üç davranış yazınız.

.....

.....

3. Aile büyüklerimiz ve kardeşlerimizle ilişkilerimiz nasıl olmalıdır? Örneklerle açıklayınız.

.....

.....

4. Arkadaşlarımıza nasıl davranmalıyız? Kısaca açıklayınız.

.....

.....

B. Aşağıdaki çoktan seçmeli soruları cevaplayınız.

1. İslam dini insanlara karşı alçak gönüllü, iyi, dürüst, adaletli ve güvenilir olmayı öğütler. Anne babaya iyi davranılmasını, komşu, dost ve akrabalarla iyi ve kardeşçe geçinilmesini ister. Yoksullara yardım etmeyi, insanlara saygılı olmayı, başkalarının haklarını gözetmeyi buyurur.

Verilen paragrafa göre Müslümanın en önemli özelliği aşağıdakilerden hangisidir?

A) Güzel ahlaklı olmak

B) Kültürel faaliyetlerde bulunmak

C) Sürekli ibadet etmek

D) Çok çalışmak

2. "Mümin kendisiyle dostluk kurulabilen kişidir..." (Ahmed b. Hanbel, Müsned, II, 400.)

Yukarıdaki hadiste bahsedilen dostluk bağı kurabilmek için aşağıdaki davranışların hangisinden uzak durulmalıdır?

A) Lakap takmak

B) Hediye vermek

C) Selam vermek

D) Gülümsemek

3. “Hiçbir anne baba, çocuğuna güzel terbiyeden daha kıymetli bir bağışta bulunmamıştır.” (Tirmizî, Birr, 33.)

Yukarıdaki hadise göre anne babanın evladına vereceği en değerli şey aşağıdakilerden hangisidir?

- | | |
|-----------------|---------------------|
| A) Güzel ahlak | B) Yeni kıyafet |
| C) Maddi destek | D) Teknolojik cihaz |

4. Aşağıdakilerden hangisi aile içi görevlerimizden değildir?

- A) Anne ve babamıza karşı saygılı davranmak
- B) Kardeşlerimize yardımcı olmak
- C) Aile büyüklerimizi ziyaret etmek
- D) Arkadaşlarımızı ziyaret etmek

5. “Kusursuz dost arayan dostsuz kalır.” atasözünde aşağıdakilerden hangisi anlatılmaktadır?

- | | |
|---------------------------------|------------------------------------|
| A) Dost bulmaya gerek yok | B) Kusursuz insanlar olabilir. |
| C) Her insanın kusuru olabilir. | D) Dostlarımız kusursuz olmalıdır. |

6. Aşağıdakilerden hangisi akrabalarımızla ilişkilerimizde dikkat etmemiz gereken kurallardan biri değildir?

- A) Maddi ve manevi olarak destek olmak
- B) Hataları ve kusurları affetmek
- C) Ziyaretlerde bulunmak
- D) Her gün görüşmek

7. Fâtiha suresiyle ilgili aşağıdaki bilgilerden hangisi doğrudur?

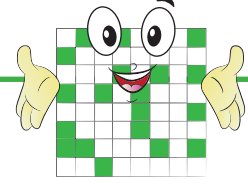
- A) Dokuz ayetten oluşur.
- B) Surede Hz. Peygamberin güzel ahlakından bahsedilir.
- C) Namazın her rekâtında okunan bir suredir.
- D) Medine döneminde indirilmiştir.

C. Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerleri verilen kelimelerden uygun olanlarla doldurunuz.

(saygı, sevgi, aile, akraba, öğretmen, arkadaş, komşu, ahlak)

1. Güzel davranışlı ve iyi huylu kimselere güzellı denir.
2.ya yardım etmek Allah'ın (c.c.) emirlerindendir.
3. içindeki bireyler birbirlerine destek olmalıdır.
4. Evleri birbirine yakın yaşayan insanlara denir.

BULALIM



Aşağıdaki kelime avını çözüp, kalan harflerle gizli olarak verilen mesajı bulunuz.

M	G	Ü	A	K	A	R	D	E	Ş
E	A	B	İ	Z	E	L	A	H	L
R	N	A	L	A	K	L	I	O	L
H	N	B	E	M	A	L	G	S	S
A	E	A	I	Y	I	Z	Ü	A	E
M	İ	Y	İ	L	İ	K	V	Y	V
E	Ş	E	F	K	A	T	E	G	G
T	B	İ	R	L	İ	K	N	I	İ
A	K	R	A	B	A	Ö	Ğ	Ü	T
S	O	R	U	M	L	U	L	U	K

- Aile
- Akraba
- Anne
- Baba
- Birlik
- Güven
- İyilik
- Kardeş
- Merhamet
- Öğüt
- Saygı
- Sevgi
- Sorumluluk
- Şefkat